

ELŐSZÓ

A sorozat jelen kötete két újszövetségi könyv, a *Lukács-evangélium* és az *Apostolok cselekedetei* olvasásához jelöl ki néhány tájékoztató pontot, és adja az olvasó kezébe Lukács evangélista művének egy új fordítását. A huszadik századi szentírás-magyarázat mutatott rá arra, hogy e két könyv nem pusztán azért figyelemre méltó, mert azonos a szerzőjük, hanem azért is páratlan jelentőségű, mert bennük Lukács olyan egységes művet hozott létre, amely Jézus történetét összekapcsolja a keresztény mozgalom első évtizedeinek elbeszélésével.

Az első keresztény generáció Péter, Pál és az Úr testvére, Jakab haláláig tartott, tehát a harmincas évektől a hatvanas évekig. A második az apostolok közvetlen tanítványai tevékenységének az idejét jelenti, durván az első század utolsó harmadát. A harmadik pedig azoknak a nemzedékét, akik még ismerték az apostolok tanítványait. Ez utóbbi tehát átnyúlik a második századba is. Jóllehet Lukács az első század utolsó évtizedeiben írja evangéliumát és az *Apostolok cselekedeteit*, úgy tűnik, hogy a harmadik keresztény generáció tagjaként értelmezi saját helyzetét, és nemcsak Jézus közvetlen tanítványainak a sorsa történelem számára, hanem Pál életét is a múlt részének tekinti. Sőt, számára éppen Pál apostol a közvetítő a „Tizenkettő” és a saját generációja között. Lukács számára Pál nemcsak a pogány népek apostola, hanem az egyetemes keresztény misszió meghaladhatatlan példája. Talán ezért is tér vissza háromszor a Pál életét meghatározó fordulathoz, és részletezi újra meg újra Saul megtérését. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy Lukács művében nemcsak elbeszéli a kereszténység születésének történetét, hanem azáltal, hogy egyazon eseménynek több, különböző lehetséges olvasatát is elének tárja, segítségünkre akar lenni abban is, hogy megtanuljuk, hogyan értelmezhetjük egyre behatóbban ennek a máig befejezetlen történetnek a meghatározó epizódjait.

Többen rámutattak arra, hogy művének mindkét kötetében Lukács az Ószövetség görög fordításának, a *Septuagintának* a nyelvezetét idézi. Szándéka ezzel kettős. Egyrészt *hommage* a szentnek, normatívnak tekintett szövegek előtt, másrészt gesztusában nem kis ambíció rejlik. Hiszen amit művel, nem pusztán stílusgyakorlat. Ugyanis a stílus megválasztásán keresztül már hitvallást tesz: műve főszereplőjének, a

názáreti rabbinak az élete jelentőségét tekintve az Ószövetség könyveiben elbeszélte szent történet folytatásaként olvasandó és értelmezendő.

Abban a közösségben, azokban a helyi egyházakban, ahol Lukács élt és dolgozott, a keresztény mozgalom tagjainak ezekben az években egy mély identitáskrizissel kellett szembenézniük. Lukács kétkötetes munkájával alapvetően két veszélytől akarta megóvni hívő kortársait: a kezdetek bűvöletében élő nosztalgiától és a jövőtől való, ugyancsak bénító félelemtől. Ezért gondolja végig újra a kezdetek történetét.

Ahogy korábban a *János*-, illetve a *Márk-evangéliummal* is tettük (*Hagyományok dialógusban* 2007; *Az üdvösség mint esély és talány* 2009), itt is csak néhány részlet elmélyültebb olvasására invitáljuk az olvasót. Az imént említett két munkán túl is merítettünk korábbi írásainkból (*Nem írások, hanem írástudók* 2008; *Nem csak Isten evangéliumát* 2009).

Lukács evangélista, amint ez a két kötethez írt előszóból elénk villan, merész ambíciókat dédelgetett, ugyanis nem hagy kétséget afelől, hogy írását jobbnak tartja elődjei munkáinál. Természetesen elismeri, hogy ugyanazon információk részese, mint amelyek, mondja, számos korábbi munka szerzőjének is a rendelkezésére álltak. Különös feszültségnek lehetünk tehát a tanúi. Az evangélista egyfelől hangsúlyozza, hogy ő is a szemtanúk tanúságtételét követi, másrészt határozottan állítja, hogy műve tárgyát, módszerét és célkitűzéseit tekintve más. Figyelmének fókuszában nem a kronológia áll, hanem az események értelme és jelentősége. Más szóval, az elbeszélés mikéntje Lukács számára része annak az üzenetnek, amit közvetíteni akar. Teofil, akinek művét ajánlja, Kleofáshoz és társához – a két Emmauszba igyekvő tanítványhoz – hasonlóan ismeri a tényeket. Ennek megfelelően az evangélista munkája nem merülhet ki az események sorának megidézésében. Célja nem kevesebb, mint hogy olvasója eljusson a „szilárd bizonyosságra” (Lk 1,4). Így az evangélium prologusában megjelölt cél túlmutat az *ars poetica* horizontján. Az evangélista számára a munkamódszer kérdése a krisztuskövetés része. Hitkérdés. Ahogy Jézus az Írásokat bebarangolva lobbantja lángra tanítványai szívét, az evangélista célja sem kevesebb, mint hogy művének – az evangéliumnak és az *Apostolok cselekedeteinek* az olvasója is rátaláljon az életének szilárd alapjára. Ebben szeretne segíteni ez a kötet is.

Róma, 2012. október 18-án, Szent Lukács evangélista ünnepén